Timo Partonen

16.10. 2017

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne HE t06/20L7 vp 10.10.2017

Itsemurhien määrän vähentäminen

Kysymys

Suomessa itsemurhia tehdään yhä enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Mitä pitäisi tehdä niiden määrän vähentämiseksi?

Vastaus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi otsikossa mainitusta. Itsemurhien määrää arvioidaan väestörakenteen huomioivan itsemurhakuolleisuuden avulla.

Alla olevassa kuvassa on esitetty Suomen itsemurhakuolleisuus vuosina 1969–2015. Kuvaan on merkitty myös valtakunnallisen itsemurhien ehkäisyprojektin alku ja loppu vihrein pystyviivoin.

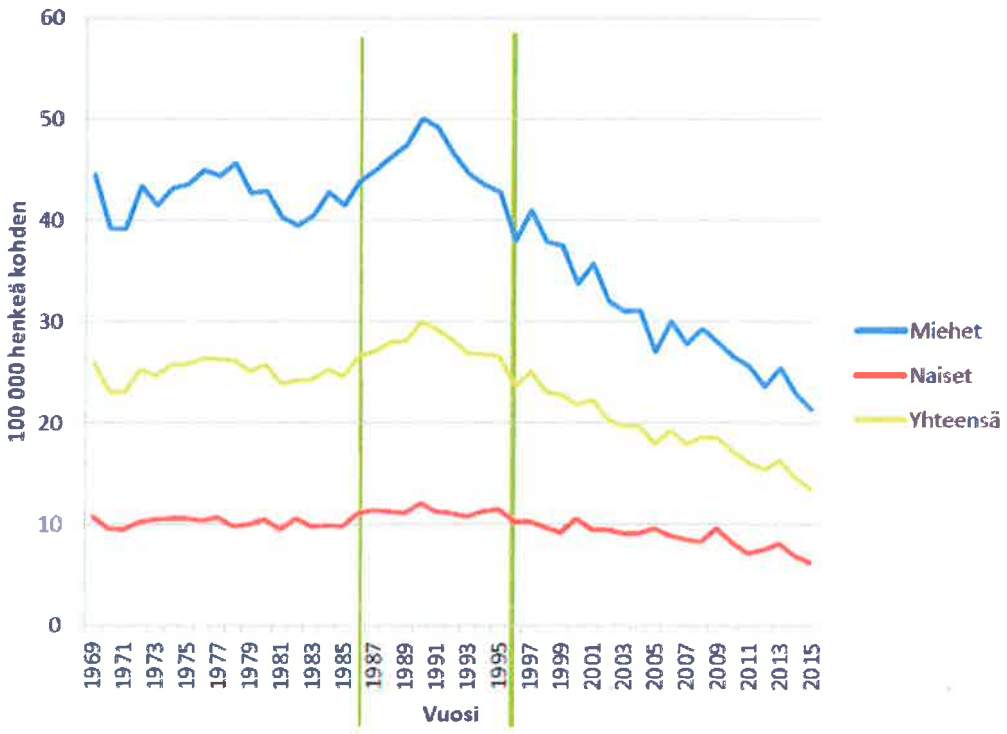

Maiden välinen vertailu itsemurhien määrässä ei ole mielekästä, sillä kuolemansyyn selvittämisen keinot ovat erilaisia. Sitä vastoin saman maan itsemurhakuolleisuuden seuranta paljastaa myös alueellisia eroja, joihin on mahdollista vaikuttaa (liite).

Timo Partonen

16.10. 2017

Suomessa itsemurhakuolleisuus on pienentynyt selvästi vuoden 1990 jälkeen. Myönteinen muutos ei väistämättä jatku omalla painollaan, vaan itsemurhien ehkäisyä olisi tehostettava. Elämän myönteisten asioiden löytäminen ja vahvistaminen tukevat mielenterveyttä ja ehkäisevät itsemurhia. Itsemurhien määrän vähentämiseksi on tunnistettava itsemurhavaara ja sen jälkeen osattava toimia avun saamiseksi. Nämä taidot voi oppia kuka tahansa.

Tiedämme, että itsemurhavaara kasvaa, kun ihminen kokee olevansa umpikujassa tai toivoton ja kun hän on tällöin pessimistinen tai impulsiivinen. Itsemurhavaara kasvaa, kun henkilöllä on lähellään esteetön pääsy tappaviin keinoihin ja kun hoitoon pääsyn kynnys on liian korkea. Itsemurhavaara kasvaa, kun itsemurhasta on suurelle yleisölle levitetty tietoa itsemurhan tekotavasta tai muista kuoleman yksityiskohdista. Median maltillinen uutisointitapa voi sitä vastoin pienentää itsemurhakuolleisuutta.

Vaikka itsemurhakuolemaan ei useimmiten ole erotettavissa pelkästään yhtä syytä, mielenterveyshäiriöt ovat itsemurhien keskeinen taustatekijä ja päihdeongelmien ohella myös keskeisimpiä terveysongelmia. Silti vain osa mielenterveyshäiriöistä ja päihdeongelmista kärsivistä hakee apua ja vain osa apua hakeneista saa suositusten mukaista hoitoa. Tämän takia itsemurhien ehkäisyn tavoitteet eivät koske pelkästään sosiaali- ja terveysalaa.

Valtakunnallisen itsemurhien ehkäisyprojektin tavoite- ja toimintaohjelman (1986–1996) sekä kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman (2009–2015) jatkoksi tarvitaan *valtakunnallinen mielenterveys- ja päihdetyön kehittämisohjelma* sosiaali- ja terveyspalveluiden valmisteluun ja toteutukseen. Sen puitteissa olisi mahdollista paitsi jakaa ohjeita, joita THL on tuottanut kouluille, työpaikoille ja media-alan ammattilaisille itsemurhien ehkäisyn tueksi, myös seurata toimien vaikuttavuutta.

Yhteenveto

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 on mainittu mielenterveyden vahvistaminen jokaisen suomalaisen arjessa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkihanketta ja terveyden edistämisen (momentin 33.70.50) teemapainopisteenä positiivista mielenterveyttä edistävien menetelmien käytön vahvistaminen sekä itsemurhien ehkäisyn tukeminen. Nämä ovat linjauksia toimille, joiden puitteissa itsemurhien määrää voidaan edelleen vähentää.

Pääjohtaja — Juhani Eskola

Osastojohtaja — Markku Peltonen

LIITE — Tutkimuksesta tiiviisti.